

פילגש במימי פינלנד

שני גברים חסונים וצעירה יפהפיה הוכנסו ללישכתו של גריגורי רומאנוב, חבר הפוליטביורו, לשעבר מזכיר המפלגה הקומוניסטית בלנינגרד. טוואריש רומאנוב, אמר החסון שבשני הגברים, שמי איוואן איוואנוביץ' איוונוב, ובאתי לערוך לך היכרות עם החברה נטאשה."

רומאנוב לא הרים את ראשו מעל ערימת הניירות הרחופים שעל שולחנו, והניף את ידו בתנועה מבטלת. "אין לי זמן, טוואריש, אמר. קח את החברה לסגני. הוא יטפל בעניינה".

גורבצ'וב

רומאנוב הרים את ראשו בתנועה חדה. "ללוות אותי לאנז" למימי פינלנד, טוואריש, אמר החסון. "פינלנד? תמה רומאנוב, ופניו לבשו ארשת מבוהלת, אך גאיע למימי פינלנד?"

ביאכטה שלך, כמוכן, טוואריש, אמר החסון, ובקולו ניכרה נימה כלשהי של חוסר-סבלנות. "אבל אין לי יאכטה!" קרא רומאנוב. "מסרתי אותה! אני לא סובל את היבש אני מקיא בים".

ההמשך, לעומת זאת, אינו רמיזי. זה קרה לפני שבועיים: לכתבים הזרים במוסקווה הודלף כי הוחלט להריח את גריגורי רומאנוב מכל תפקידיו במפלגה, מפני שהפך את כללי המוסר הסובייטי והביך את המדינה. רומאנוב, כך נאמר, שהה ביאכטה שלו, בחברת פילגש, היאכטה תעתה בדרכה והגיעה למים הטריטוריאליים של פינלנד.

אחרי ההדלפה היה הסוף מהיר וחלק, רומאנוב הורח מן הפוליטביורו ויצא לפנסיה מוקדמת. במקומו בא אחד מנאמני הבוס החדש, מיכאיל גורבצ'וב, רומאנוב היה המתחרה העיקרי של גורבצ'וב על כתר השליטון במפלגה ובמדינה.

קודמו של רומאנוב בתפקיד המזכיר של סניף-המפלגה בלנינגרד אטיים את הקריירה שלו באותה הדרך כריוק. גם הוא כילה ביאכטה שלו עם פילגש, והיאכטה תעתה אל תוך המים הטריטוריאליים של פינלנד.

כל זה מוכיח עד כמה התקדם המוסר הסובייטי, מאז שהוצא להורג של נינגרד — הצאר ניקולאי ה-2, שגם מישפחתו נשאה את השם רומאנוב.

כל ראשי הסניף של המפלגה הקומוניסטית בלנינגרד הגיעו, משום-מה, לסוף רע. הם הוצאו להורג, נכלאו, מתו מאלכוהוליזם, נרצחו בנסיבות מיסתוריות. כולם, כלי יוצא מן הכלל, מתו מיתות משונות.

יתכן שהדבר נובע ממעמדה המיוחד של העיר לנינגרד, שהיא המתחרה ההיסטורית של מוסקווה. עוד בגילגולה הקודם, כאשר נקראה פטרסבורג והיתה בירת הצארים, הרגיזה לנינגרד את אנשי-מוסקווה. לנינגרד היא העיר השנייה-גדולה במדינה, ומי ששולט בה הוא בעל עוצמה מדינית רבה. בעיניהם של שליטי מוסקווה הוא תמיד יראה כאיום.

בימי סטאלין אייפאשר היה לחלום על יאכטה, פילגש ופנסיה מוקדמת למי שהרגיז את המזכיר הכללי. שני הגברים החסונים היו נכנסים ללישכתו, גוררים אותו כלי אומר ודברים אל המכונית השחורה הממתינה בחוץ. כבלא היה האיש נאקרי ימים ולילות כלי שניה, כמשך שבועות, עד שהיה מודה שהוא מרגל אמריקאי, סוכן טרוצקיסטי וחתרן ציוני. הוא היה נדון למוות, ובאחד הלילות היה אלמוני כנס לתאו, מצמיד אקדח למיפקתו ושולח אותו ככדור אחר לעולם שכולו אמת מארכיסטיטית.

סנסציה בקרמלין

אִירוּפוּ רומאנוב:

לפני כמה חודשים כתבתי כאן על הסובייטולוגים, המומחים הגדולים למתרחש מאחורי הקלעים בקרמלין. הם כותבים ספרים ומאמרים, מתראיינים ומשמיעים דיברייחוכמה, אך לעולם-לעולם אינם צורקים.

הקטע נושא את התאריך 20 בנובמבר 1984, ומכיל גילוי סנסציוני.

בתצלום שפורסם על-ידי הקרמלין, כך נאמר בו, נראה גורבצ'וב כשהוא עומד במקום מרוחק יותר מהמוכ"ל, קונסטאנטיין צ'רניניקו, מאשר בסרט-טלוויזיה שצולם יום לפני-כן. לעומת זאת נראה גריגורי רומאנוב עומד קרוב יותר למנהיג הקשיש. מכאן למרו המומחים כי מעמרו של גורבצ'וב התערער, וכי מעמרו של רומאנוב התחזק.

המומחים ברקו את התצלום החדש בקפדנות רבה, כך נאמר, והסיקו כי רומאנוב הוא עתה הירוש המיועד.

ההצגה נגמרה

כתבתי על סוף המיתוס של יוסף מנג'לה, המלאך השחור, שליח השטן, החי במיכצ'ר נסתר במעבי הג'ונגל, כשהוא מוגן על-ידי

פלוגה של אנשי אס"א לשעבר, בחסות רודן אכזרי ורשת עולמית של גנרלים נאציים.

מנג'לה האמיתי היה יצור עלוב, שחי בדלות ובכבדיות כפרבר של סארפאלו, בעזרת כמה גולים רלים, ושניסה לשווא לכבוש את ליבה של עזרת-יבית. ההסוואה שלו היתה עלובה, ובני מישפחתו ביקרו אותו, מכלי לטרוד להסתיר את הוהתם.

איס הראל, מי שהיה ראש-המוסד, אינו יכול לסבול זאת. אין הוא יכול להיפרד מן המיתוס, שבו הוא השקיע עמל כה רב. השבוע, בראיון בעיתון אמריקאי, סיפר כי המוסד היה בעיקבות מנג'לה פעמיים, ושמןג'לה חי בפאראגוואי כאיש חשוב, כשהוא מוקף שומרי-ראש. איסר הקטן" גם הביע את פיקוקו במסקנה שמנג'לה מת.

אם כן, אני מוכרח לחזור בגסות על מה שניסיתי לומר בעדיניות. פרשת מנג'לה מוכיחה את פשיטת-הרגל של ענף זה של שרותי-הביטחון שעסקו בציד אחריו. מסתבר שלא היה להם מושג על האיש ועל ריקעו, ושרדפו אחרי רוחות רפאים. הפרשה גם חשפה את ערוותם של ציירי הנאצים" למיניהם, רודפירפרוסמת ואולי גם רודפירבצע, שהתפרנסו במשך שנים מאגרת מנג'לה. מצטער, רבותי, ההצגה נגמרה.

תיבת השוטים

ותיבת נוח

דיברנו על הוויכוח שנערך בין יצחק מודעי וישראל קיסר בתוכנית מוקד בטלוויזיה.

"מה יש לדבר", אמר ריצ'ארד, "מודעי ניצח!" "לא דוברים ולא יער", הגיב עמיקם בלהט. "קיסר היה הרבה יותר טוב"

עדה סברה כי ידו של מודעי היתה על העליונה, וכך גם רחל. דעת הרוב היתה כי מודעי ניצח את קיסר בהפרש של כמה נקודות.

הייתי עד לכמה שיחות כאלה, ואף השתתפתי בהן בהתלהבות. עד ששמתי לב לתופעה שהיתה משותפת לכולן: איש מן המתווכחים לא אמר מילה אחת על תוכן הדברים שאמרו מודעי וקיסר. נראה כי הטענות, הנימוקים והרעיונות לא היו רלוונטיים כבואנו להחליט מי ניצח.

והיה תופעה המיוחדת לטלוויזיה. היא שמה דגש על האיש, פניו, הבעות, צורת-דיבורו, יכולת-הזיכרון שלו, "איך הוא עובר את המסך". מכיוון שאי-אפשר לראות ריעות, ואין הן משתקפות על המירקע, הן משמשות כמוסיקת-רקע בלבד. איננו שמים אליהן לב.

כך הופכת הטלוויזיה את כל החיים הפוליטיים לענף נוסף של ספורט. צופי הטלוויזיה, כמו הצופים בתחרות איגרוף או כדורגל, יושבים, מפצחים גרעינים ומריעים לאיש או לקבוצה האהובה

עליהם. הם אוהדים את מקגרו בטניס, את בית-דיירושלים בכדורגל ואת הליכוד בפוליטיקה. או את מכנייחיה, טרי קולק ומג'סטרייניוטיסר.

הפוליטיקה איבדה את המשמעות שלה. העניינים המשפיעים על חיינו — המילחמה, ההתמוטטות הכלכלית, הפאשיזם הגואה — מנותקים מן הפוליטיקה. בפוליטיקה שולטת הרכילות — מי דפק את מי, מי אמר מה על מי, מי עורר את הסערה האחרונה בכנסת. רוב המדורים הפוליטיים אינם אלא טור-ריכילות.

האם הטלוויזיה לברה גרמה לכך? ואולי אין הטלוויזיה אלא סימפטום של מצב נפש-חברתי? האם צורקים האנגלים, הקוראים לטלוויזיה "תיבת השוטים"? האם נקשתו של שימעון פרס, שהטלוויזיה "תסכיר" את התוכנית הכלכלית שלו, היא מגוחכת? האם מישוהו יטרד לעקוב אחרי הסברה כזאת, תחת לברוק את העניבה של המסכיר ואת הטיק העצבני בנחירו השמאלי?

יש עוד צורה שבה מסלפת הטלוויזיה את חיינו המדיניים: הסימטריה.

המירקע אוהב את הסימטריה. רדוש איוון, ומול פלוני צריך להופיע אלמוני. תיבת-השוטים הופכת לתיבת-נוח. הכל באים כווגות. זכר ונקבה ברא אותם.

מודעי-קיסר — זה קל. המערך והליכוד — גם זה קל. שני גושים, כסדר-גודל דומה. אילמלא היו קיימים, היו צריכים להמציא אותם. אולי הטלוויזיה המציאה אותם.

התחידה"ץ — ממש אידיאלי. אלוהים יזווג את גאולה כהן עם שולמית אלוני. שתי נשים. זה הולך טוב ביחד.

יש בעיה עם "כך". על פי התוכן, אין שום דבר כארץ הדומה למאיר כהנא. הוא אחד מסוגו. נאצי יהודי.

אבל בטלוויזיה רדוש איוון. מוכרח להיות כרווג סימטרי. לכן נכפה תפקיד זה על הרשימה המתקדמת לשלום. לא יועילו לה כל מחאותיה. התיבה דורשת כרווג ל"כך". מוחמד מיעארי הערבי, הרוצה בשוויון-זכויות, מווגו עם האיש המבקש לגרש או לרצוח את הערבים. האלוף-בימילואים מתתיהו פלד מווגו עם הצעקן העלוב, שהשתמט מכל מילחמות ישראל.

אילו היה אדולף היטלר חי בעירן הטלוויזיה, בוודאי היו מווגוים אותו ורד"קבע עם ראש הקהילה היהודית בכרלין. האם צריכים להשמיד שישה מיליון יהודים בתאי-הגזאים? מר היטלר אומר כן. מר לוי אומר לא. הצופים מפצחים גרעינים (או שותים בירה).

מה לעשות? התיבה דורשת. והרי התוכן אינו חשוב ממילא. יש הרואים בחללית ועדת-הכנסת, שלא להסיר את חסינותו של חברי-הכנסת שלמה עמר, שנאשם בעבירה פלילית, שערוויה ציבורית.

לאו רווקא. גם כאן חל הכלל העברי העתיק: לא תחסום שור כרישו. עובדי חברת-החשמל מקבלים חשמל חינם. עיתונאים כותבים פרופילים איש על רעהו, ולמחוקקים מותר להפך את החוק.

הגרה הצפונית

זהו סרט הינוכי לכל ישראלי.

יש דברים שאיננו מסוגלים לראות אותם, כאשר הם קורים לנו. הרבה יותר קל להבינם אצל הוולת, במרחקים.

מכחינה זו, מה שמתרחש בין הקתולים והפרוטסטנטים באירלנד הצפונית נראה לנו כשיגעון גמור, בעוד שהמתרחש כאן, בנינו ובין הפרוטסטנטים, נראה לנו כהגינני. לפחות בכל הנוגע לצד שלנו.

אך ארץ-ישראל מתקרבת בצעדי-ענק למציאות האירית, כאשר הכל הורגים את הכל, ואיש אינו מסוגל עוד לחלק את עצמו ממעגל האלימות, השינאה והפרוענות. מחר יקרה בגדה המערבית מה שמתרחש היום בגדה הצפונית של אירלנד.

קאל, גיבור הסרט הנושא שם זה, הוא צעיר קתולי מוכטל ופשוט, בנו של קצב. הוא פעיל במחתרת הקתולית, בעיקר כנהג במיבצעי-פיגוע. הוא "מתבל".

באחד הפיגועים הוא עוזר לחבריו להרוג שוטר פרוטסטנטי. כעבור-זמן הוא נתקל באלמנתו הקאתולית של השוטר ומתאהב בה. הוא עוקב אחריה ומוצא עבודה ומגורים בקירבתה, אצל מישפחתו הפרוטסטנטית של הבעל ההרוג.

הוא מתחיל לראות שבשני הצדדים יש אנשים ישרים והגונים, כדורי-מישחק בידי הגורל. בעזרת אהבתו, הוא מבקש להחליץ ממעגל הזוועות. אך בהעדר פיתרון, אין מנוס מן האלימות. בריוק אחרי שהוא מבלה ליל-אהבים

עדין עם אהובתו, אשת-השוטר שהוא עוזר לרצוח, הוא נאסר לעיניה ומובל לכלא בידי שוטרי האויב, שאינם מסתירים את כוונתם לעשות בו פשטים.

קאל (ג'ון לינץ') משחק מצויין. מישחקת של אהובתו (הלן מירן) הוא בלתי-נשכח.

זהו סרט בלי תיקוה. המסר שלו הוא: אין מנוס. כאשר השינאה משתוללת, מזינה הקי רצונית משני הצדדים זו את זו, וכל האנשים השפויים, המתונים, רודפי-השלום, נשחקים ביניהם

כמו גרגירים בין אבני-הריחיים, ולבסוף הם הקורבנות האמיתיים. אבל יש גם מסר שני: המאבק לשלום חייב להימשך, גם כשאין תיקוה, למען האנשים הפשוטים וההגונים משני הצדדים.

מירן